

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. II. Sancti Martyris genus, gesta, martyrium et cultus sacer.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A obiit vero 596, qui quamquam ad Sulpitii Pii episcopatum, anno 624 ceptum, non pervenit, illius tamen æqualis fuit. Porro cum ad Eusitium, in Bituricensi pago morantem, Childebertus in Hispaniam cum exercitu abiens accessisse legatur apud Gregorium Turonensem lib. de Gloria Confessorum cap. 82; quod de Childeberto I dictum fuit, de Childeberto II interpretati fuerint, quos Lubbeus arguit verbis supra citatis, errore plane simili, quo in Actis S. Leopardini Clotarii et Theoderici inter se confusi sunt.

ostenditur:

14 Collitur hic S. Eusitius die 27 Novembris: at error iterum plane similis, quo Clotarius et Theodoricus seniores cum junioribus confusi fuerunt, observatus est in Commentario ad Vitam S. Fidoli, Trevis quidem in Campania Gallicana die 16 Maii annuntiati, sed patria Arvernensis tom. III Maii pag. 688, ubi de Actis quibusdam S. Fidoli, et retracta perperam ad sæculum VII S. Fidoli ætate hæc legere est: Alia Acta sunt aliquot seculis elapsis conscripta, ab homine non satis gnaro antiquitatis.... Non desunt etiam menda, quæ confirmat ex Gestis Francorum: in quibus Theoderici regis Burgundionum, ab avia Brunehilde incitatis, bellum contra Clotarium III regem narratur cap. 57, et continuo captivitatem S. Fidoli ad dicta tempora retulit: sed mox suam insectiam manifestavit, dum S. Cemelianum, S. Lupi successorem, asserit tunc fuisse episcopum Trecentem; qui fere integro seculo citius floruit, et interfuit concilio Aurelianensi, anno Christi 508 aut sequenti habito. Auctor prioris Vitæ, quæ videtur ante dicti Theoderici regis Burgundionum tempora fuisse scripta, solum sub Theodorico rege captivum abductum tradit, quod anno DVI factum fuisse arbitramur. « Tunc » enim, ut scribit Gregorius Turonensis lib. II Historiæ Francorum cap. 57 « occiso Alarico maximo Arvernorum » populus et primi ex senatoribus corruerunt, » et Chlodoveus filius suum ad Arvernos direxit: qui abiens urbes illas a finibus Gothorum » usque Burgundionum terminum patris sui » ditionibus subjugavit. » Quemadmodum itaque horum Actorum scriptor ex antiquitatis insectia Clotarios et Theodoricos confudit, et S. Fidolum ad aliud sæculum distraxit, ita et auctor Vitæ S. Leopardini ex eodem capite eosdem reges quoque confudit, et S. Portianum cum fratre Leopardo sæculo fere serius, quam par erat, vixisse verosimilius statuit.

atque adeo, quidquid hic in contrarium asfertur,

C 15 Acta S. Leopardini, ex Mss. Abbatæ S. Iulii Claramontani excerpta et ad nos a D. Geroult, Abbatæ S. Sulpicii Bituricensis alumno, transmissa, Annotationem in illa adnexam habent ad calcem, ex Chronico seu Historia ejusdem abbatæ petitam, qua S. Leopardinum S. Portiani fratrem non fuisse; sed in abbatia, cui S. Portianus præfuit, monasticæ vitæ rudimenta hausisse, et ad S. Sulpicii tempora pervenisse, contenditur his potissimum de causis: quod Gregorius Turonensis, sub annum 394 defunctus, nusquam S. Leopardini, nec ibi quidem, ubi de S. Portiano agit, meminerit, non neglecturus tamen aliquo Popularem suum: quod ab omni ævo indubitatum sit, Leopardinum in virtute et vita monastica in Navensi seu Bituricensi S. Sulpicii monasterio institutum fuisse a S. Sulpicio: denique quod ab omni pariter ævo Navariense S. Leopardini monasterium Navensis directioni subjacuerit. Sed Gregorius nec omnia de Portiano scripsit, quæ de illo scribi potuerant, ut ex ejus verbis, num. 5

recitatis, colligi videtur posse, nec de omnibus omnino Arvernæ Sanctis scripsit, alias enim nec S. Fidolum, de quo num. 14, silentio involvisset: ab omni autem ævo indubitatum fuisse, tum S. Leopardinum a Sulpitio, nimirum II, monasticæ vitæ præceptis fuisse imbutum, tum Vicaariense monasterium Navensi perpetuo et ab ipso sui exordio subjacuisse, ut amplius ambigendum non esset, quæ memoratæ Annotationis conclusio est, indubitatis, antiquioribusque forte, quam Chronici S. Sulpicii Bituricensis, cujus ignoramus ætatem, aut diplomatis, sæculo dumtaxat 11 conscripti, probandum erat testimoniis. Quod autem laudatum diploma attinet, vide, quæ infra num. 55 et seq. dicentur.

16 Unde quidem inter annum 511 et 555, quibus Theoderici I regnum circumscribitur, vixisse mihi S. Leopardinus videtur: at nihil in promptu est, unde annum, quo aut natus, aut denatus sit, accurate definiam. S. Portianus Benedictinorum Calendariis inscribi solet; uti apud Wionem, Menardum et Bucelinum ad diem 24 Novembris videre est: illum Mabillonius inter prætermisos Sæculo I Benedictino præfixos retulit: at cum S. Maurus non nisi sub annum 545 in Gallias venerit, S. vero Portianus abbas jam senex fuisse videatur ab anno 525 ex dictis num. 6, Benedictinum institutum minime secutus videtur, nec proin S. Leopardinus, qui an senium attigerit, ac Portiano superstes fuerit, necne, certo non scitur. S. Leopardini quidem, velut sui Ordinis non meminit Mabillonius: Bucelinus tamen movere aliquid, ut Portianum suis adscribat, videtur velle ex eo, quod, ut Gregorius Turonensis scribit, oblatum sibi extra refectiois tempus a Sigivaldo potum, sumere noluerit, ex præscripto nimirum, ut addit Bucelinus, sanctissimæ Regulæ; sed ut fidem sibi faceret, addere et probare debuisset, id ex solius Benedictinæ Regulæ præscripto, nec ex privata pietate, qua sibi ipse potum sumere vetuerit ante solitas preces Deo persolutas, id abs illo fieri potuisse.

AUCTORE J. B.

sæculo potius vi Leopardini ætas assignanda videtur.

§ II. Sancti Martyris genus, gesta, martyrium et cultus sacer.

Sanctum Leopardinum divina bonitas non modo servili conditione exemit, et in libertatem florum Dei, quæ vera libertas est, asseruit, verum etiam ad beatam et immortalem Sanctorum suorum gloriam evehere voluit. Natum enim servili in Arvernia genere fuisse, utraque illius apud Labbeum Vita perhibet, uti et illius apographa, quæ inter Mss. nostra servantur, et supra memorata jam sunt. Arvernia, Galliæ provincia est, quæ Foresis ab Ortu, Velauno et Gevaudano a Meridie, a Septentrione Borbonensi tractu, et Lemovicensi et Petrocoriensi ab Occasu cingitur; in Superiorem et Inferiorem (Limaniam vulgo appellant) divisa: in hac, qua Borbonensi provinciæ confinis est, S. Porciani oppidum occurrit ad Sicaulam fluvium, in cujus vicinia natus videtur S. Leopardinus: illic enim S. Leopardini ætate Mirandense cænobium erat, quod deinde a S. Porciano, uti et ipsum oppidum cognomine, nomen invenit: quippe ad cujus abbatem, S. Leopardinum,

Natus servili genere,

AUCTORE
J. B.

pardinum, heri sui molestis vexatum, continuo confugisse, ejusdem Acta perhibent. Prædicti S. Porciani frater, si Actis standum, S. Leopardinus, fuit, verum cum eadem S. Leopardini Acta, hunc S. Sulpitio Pio Bituricensi episcopo æqualem etiam, haud satis constanter, ut superiori § ostensum est, faciant, nec omnino liqueat, qua narrationis parte error cubet; nec certum esse potest, S. Porcianum et Leopardinum fratres fuisse, quamquam hoc ex dictis præ altero verosimilius videri possit.

et heri difficili
servus.

18 Ut res sese habeat, ita eundem S. Leopardini junior ætas ab ejus biographis describitur, ut iis plane congruant, quæ de S. Porciani juniori ætate cap. 3 lib. de Vitis Patrum Gregorius Turonensis scribit. Refert ille de S. Porciano, genus illi fuisse servile, herum quoque difficilem ac molestum, studium serviendi Deo ab ineunte ætate perpetuum, quæ fere omnia S. Leopardo pariter ejusdem biographi uno ore adscribunt, diserte vero biographus brevior num. 1 his verbis: Huic (S. Leopardo) extitit frater germanus sanctus Portianus, quos prædices quidam tanquam vernaculos possidebat. Ii cum vicinum quoddam monasterium identidem frequentarent, concepto altioris vitæ proposito, attonsi in monachos ab abbate recepti sunt. Diserte item auctor Ms., a P. d'Ardes Rothomago ad Majores nostros transmissi, qui et modum occasionemque, quibus sancti Fratres in monachos attonsi fuerunt, dilucidius explicat: sed cum ea, quæ de illis hoc loco narrat, ex Gregorio Turonensi deprompsit, hunc potius loquentem audiamus. Sic ille de Portiano: Beatissimus igitur Portianus ab ineunte ætate Deum quærere cœli semper, etiam inter terrena servitia, conabatur.

monachis
adscribitur

19 Sic enim servus fertur fuisse cujusdam barbari (id est, Franci, interprete Ruinartio) isque cum plerumque ad monasterium confugeret, ut eum domino suo abbas redderet excusatum, ad extremum fugiens, dominus ejus de vestigio sequitur, et abbatem calumniari cœpit, reputans, quod ipse eum seduceret, ne sibi suus famulus deserviret. Cumque de consuetudine, ut eum redderet, calumniando abbatem insisteret, dicit abbas Portiano: Quid vis, ut faciam? Et ille: Redde, inquit, me excusatum. Cumque excusatus redditus fuisset, et dominus ejus reducere domum vellet, ita cæcatus est, ut nihil penitus posset agnoscere. Cernens autem se gravibus doloribus affici; abbatem vocat dicens: Supplica, quæso, pro me Dominum, et accipe hunc servum ad ejus cultum; forsitan promerebor recipere lumen amissum. Tunc abbas vocatum Beatum ait: Impone, quæso, manus tuas super oculos ejus. Cumque ille refutaret, tandem abbatis devictis precibus, super oculos domini sui signum beatæ Crucis imposuit: statimque, disrupta caligine, et sedato dolore, pristinae redditus est sanitati. At vero exin B. Portianus, clericus factus, tanto virtutis cumulo est prælatus, ut, decedente abbate, ipse succederet. Hæc Gregorius de solo Portiano, e servo in monachum recepto, ne minima quidem de S. Leopardo mentione injecta: fueritne S. Leopardinus Portiani in his rebus comes simul et particeps, quod citati Ms. auctor ait, dubium omnino atque incertum, non modo ob dubium fraternæ inter utrumque Sanctum necessitudinis vinculum, verum etiam, quod, illo concesso, fratrem suum imitari postmodum potuerit,

ac ab hero, jam ob receptum oculorum usum mitigato, ingrediendi monasterium facultatem impetrare.

20 Gregorius neque monasterium, in qua monachum proferi Portianus, forte cum Leopardo fratre, cepit, neque abbatem, qui utrumque forte suis adscripsit, nominatim expressit: verum, quod ad monasterium spectant, cum S. Portianum, in eodem monasterio, abbate, qui illum receperat, mortuo, ad abbatis munus ob virtutum præstantiam electum fuisse, verbis supra adductis innuat, dubium non videtur, quin id Mirandense fuerit, S. Portiani postea dictum; quod oppido circumjacenti, ut Ruinartius in hunc Gregorii locum annotat, nomen cedit, in Arvernorum finibus versus Burbonenses etiam nunc subsistit, amisso ab annis 1000 abbatæ titulo, in prioratum redactum, et monasterio Trenorchienensi subjectum. Trenorchienensis monachis anno 1000 sæculari toga donatis, monasterium S. Porciani sub regulari ordine permansit, quod anno 1045 congregationis S. Mauri monachis reformandum commissum est. Transtulit ad S. Philiberti monachos S. Portiani monasterium sæculo nono Carolus Calvus, ut liquet ex instrumento anni 875 inter Monumenta Historiæ Trenorchienensis, auctore Petro Juenino pag. 95, ubi inter ceteras abbatæ illius possessiones numeratur cella S. Portiani in hunc modum: Et in comitatu Alvernico cellam S. Portiani, cum omnibus appendiciis suis, quæ ipse (Carolus Calvus) solita pietate, causa confugii, monachis sanctæ et intemeratæ Dei genitricis Mariæ, sanctique Filiberti, inelyti confessoris, ob vitandam Marchomannicam severitatem contulerat, anno, ut scribit Jueninus, 871.

in Mirandense, nunc S. Portiani, canobio

21 Quod autem ad abbatem, qui utrumque Sanctum, vel certe Portianum monachorum numero adscripsit, attinet, sunt, qui putent, ut tradunt Gallix Christianæ auctores scriptores t. II, col. 572, dictum fuisse Protasium; eum, ni fallor, quem S. Portianum salutaribus adversus demonis, illum sub visibili forma adorti, insidias ac præstigias monitis munisse, Gregorius Turonensis narrat in ejusdem S. Portiani Vita, quem et inter Sanctos, quorum nescitur natalis aut cultus dies, retulit Castellanus in Martyrologio Universali pag. 883. Verba Gregorii sunt: Idque (demonis adversus S. Portianum fallacia) statim revelatum est beato Protasio, qui tunc apud Canbidobrense monasterium habebatur reclusus. Canbidobrense monasterium idem, quod Mirandense, S. Portiani monasterium post appellatum, credidit Sirmondus; quo posito, verosimile esset, B. Protasium, deposita abbatæ sarcina, S. Portiano, tunc abbati, salutaria ista monita suggestisse: verum neque S. Portiano, jam abbati, ista contigisse, Gregorius scribit, nec vivo, sed mortuo abbati, qui monachis illum adscripsit, successisse videtur tradere verbis num.

forte ab abbate Protasio.

49 citatis. Porro nec idem fuit Canbidobrense, quod Mirandense monasterium, ut ipsa Gregorii verba videntur innuere, ita de illo loquentia, ut altero ab alterum dissitum fuisse videatur: nec enim aliquin revelatione, ut, quid S. Portiano contigisset, resciret Protasius, opus fuisse videtur: Canbidobrense monasterium idem fuisse Ruinartius putat, qui prioratum, dictus hodie vulgo Combronde, Menatensi monasterio Ordinis S. Benedicti subjectus, qui octo circiter leucis ab oppido et monasterio S. Portiani distat: ut adeo abbatem Mirandensis, a quo S. Portianus, uti et forte S. Leopardinus

E

F

A S. Leopardinus in monachos recepti fuerint, in ambiguo nomen maneat.

E Mirandensi
cenobio

22 S. Portianum, monachis in Mirandensi monasterio adscriptum, eximia virtutis laude fulsisse; testem habemus Gregorium Turonensem: idem de S. Leopardo tradunt Vitæ ipsius Mss. singula, passim quidem paucis, at paulo pluribus Ms. Rothomagense cap. 2, eujus, quod singularia nonnulla contineant, huc verba transcribo: Libertate suscepta, inquit illius Ms. auctor, novitiis adscribuntur: quanta animi contentione in id, quod optimum est, incubuerint, quam serio ad virtutem animum appulerint, quam denique omnibus se probaverint, vel hinc scias, quod statim post eorum professionem, abbate mortuo, nullus repertus sit dignior, qui succederet, quam frater Portianus. Qui suscepta mandræ (seu monasterii) administratione, omnium in se animos oculosque convertit mirabili quadam sanctitatis gloria. Confluebant ad eum undique, quos infirma quælibet valetudo tentabat, spe recuperandæ salutis; neque spem fallabat eventus. Verumtamen ne reddita sanitatis existimationem subiret; totam hujus rei laudem in Leopardinum fratrem suum refundebat; propterea, quod eum socium adhibebat ad preces (quas) pro infirmis fundebat. Leopardinus vero nequaquam sublimius de se sentiens curationes omnes fratris sui meritis adscribebat. En S. Portianum non modo virtutis laude celebrem, sed etiam prodigiosarum curationum, de quibus tamen Gregorius silet, gloria; en ejusdem gloriæ participem S. Leopardinum; qua de re omnino tacent Mss. cetera vetustiora. Merito itaque verendum est, ne hæc pro arbitrio a recentiori Rotomagense Ms. auctore excogitata sint atque asserta.

S. Sulpitium,
Bituricensem
episcopum,
adit.

23 Idem porro sic pergit: Qui quidem (S. Leopardinus) sui sollicitus, ne importunus cenobii (inanis gloriæ) telis pateret diutius, hominum vitare conspectum decrevit, atque ne quid temere aggrederetur, B. Sulpitium, cujus fama sanctitatis longe lateque dimanarat, consulere. Re itaque cum fratre suo communicata, Biturigas venit, causamque peregrinationis sancto præsul aperuit. S. Leopardinum, postquam tempore aliquanto cum fratre versatus in monasterio fuerat, bona ejusdem, jam tunc forte abbas, venia, Biturigas ad S. Sulpitium abiisse, habent etiam vel innuunt Mss. cætera: at discessus hujus causam fuisse, ne ex prodigiis curationibus, quæ suis, et fratris sui precibus frequenter accidebant, inanis sibi gloria obreperet, nusquam in illis legitur: imo Vita brevior S. Leopardinum Bituricensem episcopum adisse ait, amplioris rei (seu majoris perfectionis) spe evocatum. Hæc itaque, etsi non falso fortasse asserta, fidem tamen auctoritatemque non habent. Adierint vero S. Leopardinus S. Sulpitium, cognomine Pium, licet in id consentiant Mss., quæ penes nos sunt, singula, pariter incertum est, quin et illa secum hac in re pugnare, ostensum est § superiore, ut adeo ibidem dicta hic repetere non sit necesse.

a quo dein
discedens

24 S. Leopardinum apud Bituricensem episcopum, sive S. Simplicium, sive S. Sulpitium is fuerit, seu quivis alius, jam aliquamdiu (nec enim commemorationis Bituricensis durationem Acta expriment) versatum ac omni virtutum genere probe instructum, solitariæ vitæ desiderium cepit: sic tamen, ut nusquam, nisi intra diocesis Bituricensis terminos, sedem figere ac vitæ reli-

quum transigere ratum haberet: sancto Viri voto obsecundans episcopus facultatem illi fecit, quo vellet, abeundi, ac impertita benedictione eum dimisit. Ita fere. Acta S. Leopardini proluciora: sed breviora, et Ms. Rothomagense addunt, S. Sulpitium abeundi Leopardo non modo propositi sui felicem exitum, sed et Martyrium prædixisse, quæ magis ex auctorum mente et opinione, quam ex probatis monumentis, certisve auctoribus dicta, existimo. Digressus a S. Sulpitio (ut quidem Acta loquuntur) fratrem Portianum revisit, ac propositi sui certiores fecit. Probavit illud quidem Portianus, sed id sibi concedi postulavit, ut ne nimium a sese abscederet. Placuit Leopardino fraterna petitio: quapropter Albiniaci sedem figere statuit: est autem Albiniacum, Gallicæ Aubigny, vicus in Borboniensi pago sub diocesi Bituricensi in hujus et Claramontanæ diocesis confinis situs.

25 Erat in Albiniacensi vico fundus quidam, Vivaris dictus, in eoque conditum S. Symphoriani oratorium: locum hunc S. Leopardinus solitariæ illic degendæ vitæ non ineptum ratus, illius dominum, nomine Ardeum, precatus est, ut solitas in eo oratorio laudes Deo persolvere sibi liceret; quod illi non modo libens annuit Ardeus, sed et oratorium S. Symphoriani, fundumque Vicariensem donavit, ut fuscus in Actis videre est. Bituricensi episcopo (Sulpitio Pio, ut aiunt Acta, sed forte Simplicio, aut alteri cuicumque) S. Leopardinus sibi donata subjecti, eoque in loco cellam edificavit, quæ, aucto sociorum ejus numero, in monasterium evasit, quod Navensi seu S. Sulpitii Bituricensis Ordinis Benedictini abbatiæ subjectum jam olim fuit; sed quo primum tempore id factum sit, plane incertum: forte enim post S. Leopardini tempora Navensi cenobio principis alicujus in S. Sulpitii monachos favore subjectum fuerit; etsi a sæculo xi creditum fuerit, S. Sulpitio Pio ab origine sua fuisse subjectum; quod jam tum subjectiois illius exordium ignoraretur. Ulut sit, cenobii Vicariensis e Mabillonio ad annum 1040 num. 24 brevem hanc accipe notitiam: Hæc cella S. Leopardini, inquit, sita duabus leucis a Borbone Archebaldi (Gallis Bourbon l'Archebauld) hactenus sancto Sulpitio (Bituricensi) subjacet, sancto Symphoriani primitus, dein etiam sancto Leopardo sacra.

26 De rebus a S. Leopardo in Vicariensi suo monasterio gestis Vitæ ejus scriptores pauca memorarunt; quamquam minime sit ambigendum, quin, qui a teneris unguiculis virtuti se divinoque obsequio dederat, eundem quoque per omnem ætatem justitiæ pietatisque callem constantissime triverit: hinc inde tamen in Actis ejus nonnulla occurrunt, unde sancti Viri ecclesiæ S. Symphoriani, cujus administrationem curamque susceperat, jura tuendi non segnus ardor: eximia pietas, qua rebus divinis operari quotidie solenne illi erat; insignis, qua in proximum erat, charitas, et ingens pro Dei causa patiendi desiderium commenduntur; ut ejus Acta percolventi manifestum fiet. Nullus etiam dubito, quin plura, eaque præclara de S. Leopardo dici scribique potuerint, modo nactus fuisset scriptores ætati suæ propiores, nec temporis diuturnitas gestis ejus tenebras offudisset. Sed hæc obiter dixisse sufficiat, et ad martyrium ejus, quod tamen accurate satis descriptum, properemus, unde summa tantum capita delibabimus, lectori reliqua in ejus Actis infra eandem legenda relicturi.

AUCTORE
J. B.

Vicariense
Ardei muni-
scientia cenobium condit:

E

F
virtuti hic
et rebus suis
incumbit:

AUCTORE
J. B.
sed Blitildis
Ardei uxoris
jussu

24 Vivariensem fundum, sibi ab Ardeo liber-
liter pieque donatum, pro viribus S. Leopardinus
excolebat, ut inde S. Symphoriani oratorio, sibi,
suisque necessaria compararet: et vero labori par-
fructus respondebat. At idem fundus, qui sancto
Viro victum suppeditabat, quodammodo concevit
et mortem. Egre nimirum tulerat Blitildis seu
Bichildis, Ardei conjux, mariti in S. Leopardi-
num munificentiam: quare invidia stimulis acta,
in agrum quemdam, ecclesiae S. Symphoriani
allari addictum, in seio vel forte peregre versante
Ardeo, avara mulier violentas manus injectit:
monita identidem ab illum repente Leopardo,
ne aliena diutius retineret, neve S. Symphoriani
in se vindictam provocaret, scelus non emendavit,
sed scelere auit atrocior: quippe, concepto
S. Leopardinum e medio tollendi proposito, Pla-
cidum quemdam, quem Vir sanctus alebat in
monasterio (hoc enim illum sensu S. Leopardini
nutritium in Actis dictum reor) ac familiarem
habebat, primo corrumpit; a quo aliquando edo-
cta, S. Leopardinum ad monasterium aliquod,
Vivariensi, ut apparet, vicinum, Collobero di-
ctum, fratres ibi degentes visendi gratia iturum,
B mox quatuor sicarios mittit, qui sanctum Virum
in itinere interficiant, et occisi corpus clam
occulant, ubi inveniri non possit: hi redeuntem
adorti dirissime caedunt, et securi capiti impacta
velut mortuum, ita nimirum disponente divina
Providentia, relinquunt.

a sicariis

28 Paulo aliter, ac Acta S. Leopardini Lab-
beana, haec narrat auctor Ms. Rotomagensis
cap. 5. Erat Hardeo, inquit, uxor ferocissima, in
cujus sinu tota se infuderat tenax avaritia:
doluit illi, tam laeta cultaque latifundia ab ho-
minibus nihili (ut aiebat) possideri. Augebat
aegritudinem animi sedula cura Leopardini, et
fratrum, quos regebat, industria, quam in ver-
sanda terra adhibebant. Fructus par operi do-
lorem non minuebat. Excogitat itaque modum,
quo monachos arceat sua possessione. Imperat
primum ganeonibus quibusdam, quorum audacia
utebatur ad scelera, ut totam hereditatem
deprædarent; tum demum fruges, antequam
perfecte maturuerint, decerpant, profanosque
in usus convertant. Quæ cum ex animi sententia
sibi non successisse videt, convertitur ad
deteriora consilia. Erat, nescio, quis pseudo-
C eremita, cujus consiliis et opera utebatur fami-
liariter Leopardinus. Huic Placido nomen erat,
homo ad quævis flagitia natus etc. Agrum illum
in proprios usus a Blitilde fuisse conversum, Acta
quidem habent Labbeana Rotomagensibus anti-
quiora; sed nihil de deprædationibus ejusdem
nihil de rejectis frugibus nondum maturis ha-
bent; unde hæc forte ex unico scriptoris recen-
tioris genio, etsi fortassis vera, profecta sunt.
Sed nec Placidus, S. Leopardini proditor, ere-
mita, aut S. Leopardo a consiliis fuisse in illis
dicitur; contra e famulorum numero fuisse vide-
tur, utpote cui S. Leopardinus, ad vicinum mo-
nasterium profecturus, præcepit equum sternere,
et nutritium tantummodo nomen tributum sit in
Actis Labbeanis prolixioribus, quæ consule
num. 9. Quid porro S. Leopardo acciderit, nunc
videamus.

e Nicernia
ad suos re-
diens obrun-
catur.

29 Sicariis nondum ad dominam reversis, a
vulneribus jam inde S. Leopardinus ope divina
convalescerat: Blitildis vero aliud perdendi S. Leo-
pardini tempus opperiri decrevit: nec multo post
audivit, illum in Nivernensem pagum ad Matro-
nam quamdam, quam suis precibus paralyti libe-

raverat, excursum meditari. Sicarios commodum
peragendo sceleri obsidere locum jussit juxta ri-
pam fluvii Elaveris, qua Borbonensium et Niver-
nensium fines permeat. Quo cum jam redisset
S. Leopardinus, subito in illum irruerunt et ab-
scisso capite e visis abstulerunt, injecto occisi
corpore, ne crimen proderet, altissimæ scrobi:
sed quod terra texit, visum eo loci divinitus ac-
censum lumen pastoribus prodidit. Vulgata in
vulgus rei fama Blitildem terruit: quare illico
misit sicarios, qui effossum corpus et dolio una
cum saxo inclusum supradicti fluminis gurgitibus
mergerent. Sed variis iterum prodigiis, quæ
Acta fuscè describunt, detectum, integrumque re-
pertum, linea tantummodo circulari purpurea in
collo relicta, quæ martyrii genus indicaret, ma-
xima concurrentis populi multitudine ac insigni
honore tandem ad S. Symphoriani ecclesiam delat-
atum est ac sepulturae mandatum. Blitildis vero
in pœnam peractæ cædis, effusis in latrinam vi-
sceribus, male periit. Atque hæc quidem sunt, quæ
de S. Leopardo narrata inveni: reliquum est,
ut de Fastis sacris, quibus inscribitur, deque
cultu, sancto Martyri impenso, pauca dicamus.

E

50 Hagiologium Franco-Gallicum Labbei, ex
antiquo abbatiæ S. Laurentii Bituricensis Mar-
tyrologio decerptum, ad diem 7 Octobris ita
habet: In territorio Bituricensi monasterio
Vivariensi natalis S. Leopardini sacerdotis et
martyris. Castellani Martyrologium Universale
Gallicæ: Prope Albiniacum apud Bituriges
S. Leopardinus monachus a sicariis interfectus.
His plura Martyrologia, quæ S. Leopardini me-
minerint, hactenus non inveni. Sanctum Marty-
rem a Vivariensibus coli ut patronum, ex verbis
Mabillonii num. 23 adductis liquet: unde et il-
lud monasterium S. Leopardini interdum audit;
quo nomine appellatur in Actis Visitationis dia-
cesis Bituricensis anno 1283 a Simone de Bello-
loco, Bituricensi archiepiscopo, instituta apud
Baluzium lib. iv. Miscellaneorum pag. 592. Actis
S. Leopardini a domino Geroult, abbatiæ S. Sul-
pitii Bituricensis monacho, ad nos transmissis
subnectitur, in illius honorem procul dubio reci-
tari solita, Oratio hujusmodi: Majestatem tuam,
Domine, humili prece deposcimus, ut omnes,
qui beatissimi sacerdotis et martyris tui Leo-
pardini requirunt patrocinium, illius sacratis-
simis precibus suorum omnium mereantur
consequi veniam delictorum. Per Christum Do-
minum etc. In codice Beneficiorum diæcesis Bi-
turicensis, anno 1626 Parisiis excuso, vicum
S. Leopardini dictum, reperio, pag. 15 in archi-
presbyteratu Borbonensi; uti et apud Blaevium
in Tabula Geographica Bituricensis ducatus; sed
in Tabula Borbonensis corrupte S. Labardin
dictum. Utrobique vero in vicinia Albiniacensi
non procul Elavere (Gallis l'Allier) collocatur.

Sancti Mar-

tyris cultus

sacer

F

51 Ad Sancti nostri cultum etiam facit, quod
de Aymone Bituricensi episcopo in Patriarchio Bi-
turicensi apud Labbeum tom. II Bibliothecæ libro-
rum Mss. pag. 87 legitur hæc verbis: Quinqua-
gesimus octavus præfuit dominus Aymo, inter
ceteros generis dignitate sublimis et vitæ san-
ctimonia præclarus. Hujus frater vocabatur Ar-
chimbaldus, strenuissimus princeps et comes
Borbonensis; ad cujus instantiam idem vene-
randus pontifex exhumavit corpus sancti Leo-
pardini martyris apud monasterium Vivariense,
et illud decentius collocavit in eminentiori loco
ecclesiae dicti monasterii. Meminit etiam ejusdem
corporis S. Leopardini elevationis, ut supra mo-
nui,

et corporis it-
lius elevatio.

A *nui, Mabillonius in Annalibus Benedictinis ad annum 1040 num. 24, uti et Archembaldi comitis in Vivariensem S. Leopardini prioratum munificentia, ea occasione exhibitæ, ex instrumento; quod, prout apud Mabillonium existat, huc transfero: Sic habet: Francorum piissimo Heinrico imperii gubernacula moderante, in archiepiscopatu Biturigæ civitatis, urbis metropolitanæ, Aymone, fratre principis Archembaldi, præsidente, abbatiam vero S. Sulpicii abbate Humberto regente, atque prioratum Vivaris Andrea monacho disponente, ipse præfatus princeps Archembaldus, omnesque proceres Borboniensium ad sanctissimum cœnobium Leopardini congregati esse dignoscuntur, gratia videlicet relevandi de telluris sinu almi corpus Leopardini, atque honorabilis locandi.*

ex charta sæculi xi,

52 Quibus omnibus congregatis, Aymo archiepiscopus intimavit, qualiter Ardeus, vir nobilissimus, jussu et laude Theoderici regis, omne alodum Vivaris, quod sui juris erat, beato donavit Leopardino, et sancto Sulpicio, et monachis ei servientibus. Qui prædictus princeps Archembaldus plurima ex rebus propriis dona monachis S. Leopardini dedit, et concessit, quæ hic non piguit, sed potius placuit, inserere sedule. In primis concessit ipse benignus princeps Archembaldus, laudante Arnulfo atque Giraldo, Firmitatis principe, domino sancto Leopardino ipsius loci feram (*nundinas*) annualem, et feras omnes de cunctis hominibus ad feram venientibus, totum districtum in ipsa fera. Et post multa, *inquit Mabillonius*, jubet princeps, ut hæc terra «*quieta semper maneat, sicuti in auctoritate thenticis Francorum regum præceptis omnis sancti Sulpicii terra quieta esse præcipitur*» id est, *interprete Mabillonio*, immunis. His litteris, *pergit Mabillonius*, apposita signa principis, et filii ejus Arnulfi, et Gilberti fratris ejus, atque aliorum. *Dein refert hujusmodi litterarum clausulam: Actum est in festivitate sancti Leopardini, regnante Heinrico, Francorum rege. Denique et diplomatis Arnulfi, Firmitatis principis, quo prædicta confirmantur, hæc verba refert: omnem vicariam, tam in burgo, quam extra burgum in terra sancti Leopardini, sicut Archembaldus Borbonensium princeps et Arnulfus avus meus atque Gislebertus frater ejus (supra memorati) prædictam vicariam in revelatione beati Leopardini monachis, ibidem Domino servientibus, dederunt. Actum est regnante Philippo rege Francorum.*

in quam nonnulla

55 Unde antiquitus cultum apud Borbonienses fuisse S. Leopardinum, satis liquet; at non item, ut dictum supra est, Ardeum et S. Leopardinum S. Sulpitii Pii ætate vixisse, ut ab ipso sui exordio Vivariense monasterio dicto sancto episcopo subijci potuerit, ob nimiam sæculi xi a sæculo sexto vel septimo distantiam. Quia tamen hæc opinio, nec tum recens nata fuisse videtur, fecit illius antiquitas, ut S. Leopardini ætatem sæculo sexto vel septimo sub Commentarii initium cum disjunctione illigandam putarim, quod non desint rationes satis probabiles, ob quas credi possit, eam opinionem, licet antiquam, ex Clotariorum et Theodericorum Franciæ regum confusione suam duxisse originem. Et hoc quidem propterea probabilis existimo, quod ipsum hoc instrumentum erroris suspicione non caret: dicitur enim in illo Ardeus Vivariensem fundum donasse S. Sulpitio et Navensi monasterio Jussu

et laude Theoderici regis, nempe Burgundiæ, ut volunt. Atqui tamen, ut Gallia Christiana auctores scribunt tom. II, col. 126, Navense cœnobium non nisi sub Clotario II conditum fertur; sub Clotario, inquam, totius Franciæ imperium anno 614 post Theoderici, Burgundiæ regis, obitum adeptum: alioquin enim non sub Clotario, sed sub Theoderico conditum diceretur.

54 Ad hæc, si S. Leopardini Actis fides habenda est, hic Vivariense monasterium subjectum voluit hic observantur.

S. Sulpitio, cum jam factus esset Bituricensis episcopus; id vero non prius contigisse, quam e vivis Theodericus abierat, et Clotarius jam toti Franciæ imperare cœperat, Acta ejus ab auctore cœvo conscripta tom. II Januarii pag. 168 et seq. legenti manifestum fiet: itaque non potuit Theodericus, S. Sulpitio, jam Bituricensi episcopo, Vivariense monasterium auctoritate regia confirmare. Quod si dicas, S. Leopardinum monasterium suum subdidisse S. Sulpitio, nondum quidem episcopo Bituricensi, abbati tamen Navensis cœnobii; respondeo, id pariter valde incertum esse. S. Sulpitium clero aggregavit S. Austregisilus, ita scribente S. Sulpitii biographo: Cumque repente fama longe lateque respersa, præcipue in parte, quæ sub axe ponitur Occidentis, peragrans evolasset, poposcit Austregisilus Bituricæ urbis episcopus Theodericum principem; ut sibi licentia daretur participationem docendi ei (Sulpitio) in ecclesia tradere, eo quod ad ipsum doctrinæ gratia multitudines convolarent. Nec mora: regia defertur auctoritas, ut, decisa cæsarie, clericatus susciperet onus, et succedentibus gradibus anno et eo amplius præponens eum cæteris, Leviticam sortem indeptus, ecclesiæ ministravit. Austregisilus vero Bituricensis factus est episcopus anno 612, uti in Commentario ad ejus Vitam prævio tom. V Maji ad diem 20 ejusdem mensis num. 5 videre est. Anno autem postero Theodericus exstinctus est: nullo autem ex capite liquet, S. Sulpitium anno 612 aut proxime sequenti in Navensi monasterio abbatis munere fuisse perfunctum. Secundum S. Sulpitii Vitæ auctorem, vivente adhuc Theoderico, ab Austregisilo clericis adscriptus fuit, et succedentibus gradibus anno et eo amplius præponens eum cæteris, Leviticam sortem indeptus, ecclesiæ ministravit. Non igitur ante annum 615 sacerdotio initiatus fuit: inde vero in castra Clotarii evocatus est, ut abbatem ageret; atque adeo sub Clotario tantum monachorum Institutum amplexus videtur. Interea magis magisque signorum gratia ingebatur. Et cum a fidelibus Clotario principi fuisset suasum, illico episcopum (Austregisilum) poscit, uti pro salute sua ac exercitus sui licentia daretur, ut vir beatus (S. Sulpitius) in suis castris abbatis officio potiretur, pergit idem S. Sulpitii Vitæ scriptor. Scio quidem hæc auctori Vitæ S. Austregisili, qui Sulpitii II decessor fuit, a cœtaneo pariter auctore conscriptæ (Vide tom. V Maji pag. 251 num. 10) adversari; sed potius hæc in re assentiendum videtur ei, qui dedita opera ipsius Sulpitii res gestas prosequitur, ut tom. II Januarii pag. 167 num. 16 Commentarii, in S. Sulpitii Vitam prævio, dicitur.

AUCTORE J. B.

ACTA